

LÄNSSTYRELSEN
HALLANDS LÄN

Yttrande

1 (9)

Datum
2025-05-07

Diarienummer
500-1406-2025
LI 2024/02430

Regeringen
li.remissvar@regeringskansliet.se

Yttrande över SOU 2024:91 Ett tydligt regelverk för aktivt skogsbruk

Sammanfattning

Länsstyrelsen i Hallands län framför följande när det gäller utredningens förslag och bedömningar:

1. Utredningens förslag är främst fokuserat på förbättringar av produktionsmålet och ökar därmed obalansen mellan produktion och miljö.
2. Utredningens förslag lägger ökat ansvar hos markägare och myndigheter utan ökat stöd.
3. Ädellövskogens naturvärden hotas, förslagen i utredningen tar inte hänsyn till bevarande av de värden som är kopplade till lång kontinuitet av ädellöv eller landskapsperspektivet
4. Bra med förslag till ersättningar, inskränkningar i brukandet behöver ersättas.
5. Artskyddsfrågorna – det saknas underlag för genomförandet som säkrar bevarandet av naturvärdena. Ansvaret för artskyddsfrågor bör ligga kvar hos länsstyrelsen.
6. Utredningens förslag förutsätter att alla värdekärnor mm är kända, vilket inte stämmer överens med hur det faktiskt ser ut. Om naturvärdena ska säkras behöver kunskapsunderlag, finansiering mm vara på plats innan ikraftträdandet kan ske.
7. Flera förslag otillräckligt eller ej konsekvensutredda då det gäller bland annat påverkan på natur- och kulturvärden samt fornlämningar, belastningen på myndigheter och markägare och rättsväsendet.

Utifrån detta vill länsstyrelsen Halland tillstyrka:

- att arealgränsen för avverkningsanmälan kvarstår på 0,5 ha och
- att ge stöd för att öka arealen ädellövskog samt
- att ersättning ska ges för inskränkt brukande.

Länsstyrelsen Halland avstyrker däremot förslagen om:

- ändring av miljöbalken och förordning om anmälan för samråd,
- ändring av tillämpningarna kring ädellövskog i övrigt,
- minskade krav på underrättelser för skogsbilväg/traktorväg, skogsgödsling mm,
- att samla artskyddet hos Skogsstyrelsen.

Generella synpunkter

Miljömål levande skogar

Utredningens uppdrag har varit att arbeta utifrån att målet för produktion och miljö är jämställda och syftet med utredningen har varit att utveckla en framtida ändamålsenlig skogspolitik. I detta arbete anser vi att för lite hänsyn har tagits till bevarande av naturvärden, ekosystemtjänster och landskapsperspektiv. Även dessa faktorer bör tas hänsyn till vid till exempel beräkning av jobb och tillväxt i hela landet.

I målet för miljö ingår även fornlämningar, men utan att det omnämns på ett adekvat vis. Miljö kan som begrepp inte sammanfatta forn- och kulturlämningar och natur. Kultur- och fornlämningar skadas i för hög omfattning genom skogsbruksåtgärder, framför allt av markberedning. Så kulturmiljö behöver inkluderas tydligare i miljömålsarbetet med Levande skogar.

Kulturmiljövårdens påverkan på skogsbruket

Kulturmiljölagens (KML) bestämmelser och dess påverkan på skogsbruket nämns inte i utredningen vilket är en stor brist. I Kommittédirektivet anges, under rubriken Annan relevant lagstiftning, att kulturmiljölagen (1988:950) innehåller förbud mot att skada fornlämningar och krav på tillstånd från länsstyrelsen för

ingrepp i fornlämning. Utöver detta nämns inte KML. Om de i utredningsarbetet medvetet har avstått från att hantera konsekvenserna på annan relevant lagstiftning så behöver detta redovisas.

Synpunkter på förslagen

Kapitel 5: Förslag om samråd enligt 12 kap. 6§ MB

Förslaget innebär att en lista ska tas fram som tydliggör för markägare vilka åtgärder som kräver samråd. Underlaget i utredningen ger inte tillräckligt med information för att kunna bedöma konsekvenser av en sådan lista, det ges inga konkreta förslag. Framtagande av en lista med åtgärder som kräver samråd bör inte begränsas till att enbart utgå från att uppfylla EU-rätten och andra internationella åtaganden. Krav på underrättelse om samråd bör utgå från påverkan på naturmiljön i stort och harmoniera med miljöbalkens 2 kap allmänna hänsynsregler.

I det fall det blir aktuellt att ta fram en lista med åtgärder för när 12:6-samråd krävs, anser Länsstyrelsen att Natura2000-områden bör inkluderas. Det bör framgå att om behov av samråd finns inför en skogsbruksåtgärd i eller i närheten av ett Natura2000-område så bör detta anmälas för samråd enligt miljöbalken. Länsstyrelsen anser att Skogsstyrelsen, som är tillsynsmyndighet för skogsbruksåtgärder, bör hantera dessa bedömningar. Om Skogsstyrelsen bedömer att åtgärden kräver en ansökan om Natura2000-tillstånd så blir Länsstyrelsen inblandad i egenskap av tillståndsmyndighet.

Under rubrik 5.4.3 görs bedömningen att förändringarna kommer att ha en positiv effekt på miljö och klimat. Länsstyrelsen avstyrker ändring av miljöbalken och förordning om anmälan för samråd. Ett tydliggörande av vilka åtgärder som kan kräva samråd och därmed utökat kunskapskrav, kan göras utan att förändra lagstiftning. Vi ser en risk för att åtgärder som utgör en väsentlig påverkan på naturmiljön kan komma att utföras, utan att en anmälan om samråd har lämnats in. Det kan leda till negativa konsekvenser för naturmiljön och att förbjudna åtgärder utförs, ex enligt artskyddsförordningen eller att tillståndsprövning i Natura2000 områden inte genomförs.

Finns en risk för att det blir en förskjutning hos myndigheter från förebyggande arbete med prövning innan åtgärden utförs, till tillsyn efter åtgärd för att hantera överträdelser.

Angående sekretessmärkning av observationer av vissa hotade arter. För att det föreslagna systemet ska fungera behöver skyddsklassade observationer kommuniceras till markägare i förväg, innan en avverkning planeras vilket kan vara svårt att förutse. Det är även oklart vem som skulle ha ansvaret att göra denna kommunikering. Länsstyrelsen ser inte att det är ett problem idag, om en markägare frågar efter sekretessbelagd information i ett avgränsat område brukar denne få det.

Kapitel 6: Arealgräns för krav på underrättelse om avverkning

Vi delar utredarens bedömning att dagens arealgräns på 0,5 ha ska ligga kvar.

I Halland har en stor andel av brukningsenheterna mindre än 50 ha produktiv skog och många av våra värdekärnor och livsmiljöer för fridlysta arter är under 2 ha. De alternativa förslagen riskerar att få negativa konsekvenser för naturmiljön, vi bedömer att få avverkningsanmälningar skulle komma in eftersom ytorna ofta är under 2 ha och brukningsenheterna under 50 ha. Vår uppfattning är att markägare skulle gå miste om möjligheterna till rådgivning och viktig information i dessa områden genom att kontakten med Skogsstyrelsen minskar.

7 Övriga åtgärder med krav på underrättelse

Borttagning av anmälningsplikt för uttag av grenar och toppar (grot) rubrik 7.1.4. Länsstyrelsen delar inte slutsatsen att förslagen på ändringar av regelverket inte har några konsekvenser för miljö och klimat. Genom att lämna grot lämnas sådana näringsämnen som redan finns i området och dessa bryts ner långsammare och under längre tid än tillförd växtnäring som riskerar näringsläckage. Det är inte bara näring som försvinner vid uttag av grot utan även (som utredningen själv pekar på) ett skyddslager för jorden som gör stor nytta för markens biologi och struktur. När skogsmark lämnas exponerad för sol och vind kan livet i marken ta sådan skada att nettoeffekten blir utsläpp av t ex koldioxid när kol bundet i marken bryts ned.

Utredningen föreslår att maskinell gödsling, maskinell askåterföring samt byggande av skogsbil- och traktorvägar längre än 300 meter ska underrättas enligt skogsvårdslagens 14 § i stället för samråd enligt miljöbalkens 12 kap. 6 §, som görs idag.

Länsstyrelsen ser en risk att dessa åtgärder kan kontaminera fornlämningar och anser att samråd är nödvändigt när det gäller åtgärder såsom gödsling, askåterföring och anläggande av väg. Åtgärderna riskerar också att påverka formellt skyddade områden som naturreservat och Natura 2000-områden genom exempelvis näringsläckage och påverkan på hydrologi och mikroklimat. Tillstånd krävs för att bedriva verksamheter och vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön inne i ett Natura 2000-område även om åtgärden utförs utanför det skyddade området. Anläggning av väg och näringstillförsel är båda åtgärder som kan ha betydande påverkan på naturmiljön, det kan innebära storskalig påverkan utifrån hydrologiska aspekter och hur vatten rör sig i landskapet och att artsammansättningen på platsen kan förändras. Det är inte vägens längd som avgör om åtgärden har en betydande påverkan på miljön utan snarare vägens placering och utformning. Med anledning av detta bör myndigheten även underrättas vid byggande av vägsträckor som är kortare än 300 meter. Även korta sträckor kan beröra skyddsvärda arter mm.

Den förkortade handläggningstiden som föreslås i kapitel 9 ökar kraven på markägaren när flera olika lagstiftningar berörs, så som skogsvårdslagen och kulturmiljölagen, samtidigt som samverkan mellan myndigheter riskerar att minska.

Kapitel 8: En ny syn på ädellövskog

Utredaren föreslår att slutavverkning av ädellövskog ska underrättas på samma sätt som annan skog. Nuvarande ädellövskogsstöd förändras till ett arealstöd.

Länsstyrelsen anser att utredaren inte har visat på att dagens system begränsar markägarens valmöjligheter eller hindrar intresserade markägare från att satsa på nytt ädellöv. Vi anser att det inte är klarlagt att liggande förslag är nödvändigt för att ny ädellövskog ska anläggas i större utsträckning än idag; däremot finns flera risker. De områden som idag är ädellövdominerade har ofta en historik av ädellövskog långt tillbaka i tiden. Att ersätta sådana skogar med andra trädslag riskerar att utarma den mångfald av arter som trots allt har möjlighet att klara en avverkning. Marker som idag har ädellöv har ofta något rikare markstatus än omkringliggande områden, vilket med utredarens förslag skulle kunna leda till en förskjutning av trädslag och indirekt mångfald, i en oönskad riktning. Vidare riskerar de träd som vid avverkning lämnas som generell hänsyn att få ett begränsat värde, om man på ytan ändrar trädslag till exempelvis gran.

Utredaren tar inte hänsyn till landskapsperspektivet och den gröna infrastrukturen för ädellöv och arter knutna till den. Med liggande förslag riskerar ädellövskogen att fragmenteras till mindre bestånd på marker som inte är lämpliga för ädellöv. Kontinuiteten av ädellövskog och förutsägbarheten var den finns i landskapet försvinner och de arter som är beroende av ädellövskogar med lång kontinuitet för sin överlevnad hotas. Halland har tillsammans med de södra länen ett internationellt ansvar för att bevara våra bokskogar.

Vi är positiva till ett ökat stöd för att öka arealen ädellövskog.

Kapitel 9: Hantering av underrättelser om skogliga åtgärder

Utredaren föreslår att tidsfristen från att en anmälan om avverkning lämnats in till Skogsstyrelsen och att utföraren kan påbörja åtgärden, minskas från dagens 6 veckor till 10 dagar.

Utredaren själv beskriver att förändringen kommer att påverka möjligheten för andra än Skogsstyrelsen att ha synpunkter på anmälan, men att tillsynen enligt skogsvårdslagen inte ska vara

beroende av det. Utredaren nämner inte att länsstyrelsen och andra myndigheter kan komma att ha synpunkter på planerade avverkningar, utifrån exempelvis art och habitatdirektivet, artskyddsförordningen eller arbetet med områdesskydd.

Med nuvarande system säkerställs att det finns skälig tid för andra aktörer att lämna synpunkter på planerade avverkningar, vilket förbättrar möjligheten att säkerställa att avverkning genomförs på ett sätt som säkerställer Sveriges åtaganden att skydda hotade naturtyper och arter. Om tidsfristen minskar enligt utredarens förslag, bedömer länsstyrelsen att det finns en uppenbar risk att avverkningar genomförs utan att det funnits skälig tid för berörda myndigheter att granska underlaget.

Länsstyrelsen anser inte att ett års underlag (s. 250) för antalet underrättelser om avverkning som gått vidare till någon form av tillsyn är tillräckligt. Man har inte utrett om resurserna på Skogsstyrelsen har motsvarat behovet. Det behövs fler år för att få ett tillräckligt underlag.

Skogsstyrelsens årsredovisning för 2023 klargör att de prioriterat mycket hårt i sin ärendehandläggning av avverkningsanmälningar: "Bland de ärenden som av resursskäl prioriteras ner, finns en ansevärd mängd ärenden med stort tillsynsbehov" (Skogsstyrelsens årsredovisning 2023, s 71). Skogsstyrelsen anger också att endast en bråkdel av de inkomna ärendena handlagts tillfredsställande.

Länsstyrelsen anser inte att ett interimistiskt förbud är en lämplig ersättning för 6 veckor. Många av de avverkningar som idag granskas av länsstyrelsen görs inom de 6 veckorna, det skulle bli onödigt många interimistiska beslut endast av anledningen att tiden är för kort. Länsstyrelsen ser en risk att det blir otydligt för markägaren om antalet interimistiska förbud ökar. Länsstyrelsen upplever att dagens avverkningsanmälningar saknar viktig information. Vi tror att handläggningen skulle förenklas om avverkningsanmälningarna innehåller en mer utförlig beskrivning av planerad avverkning och vilken hänsyn man planerar för natur- och kulturvärden. Vi bedömer att anmälan om avverkning i dagsläget generellt sett är bristfälligt ifyllda.

Länsstyrelsen föreslår därför att tidsfristen bibehålls oförändrad med dagens 6 veckor.

Slutligen bedömer länsstyrelsen att Skogsstyrelsens publiceringar av avverkningsanmälningar är en värdefull tjänst att behålla. Vi bedömer att den skapar förutsägbarhet och är ett viktigt beslutsunderlag både för enskilda och myndigheter.

10 Kostnadsfördelning för kunskapsinhämtning

Förslaget (10.3) förutsätter att myndigheter har tilldelade resurser för att bekosta utredningar. I nuläget har myndigheterna inte dessa resurser och det finns risk att beslut fattas på otillräckliga uppgifter, samt att åtgärder utförs trots att det riskerar att skada naturvärdena. Utredaren konstaterar att även myndigheter har utmaningar med att identifiera naturvärden och ser att detta tar tid, s. 282.

Det görs redan en rimlighetsavvägning (2 kap 7 § miljöbalken) för vilka uppgifter som behöver tillföras för att kunna bedriva tillsyn. Om det blir fråga om att förelägga en verksamhetsutövare om utredningar uttrycks proportionalitetsavvägningen också i 26 kap 9 § miljöbalken. Till exempel får inte mer uppgifter begäras in än vad som krävs för att kunna bedöma ärendet.

12 Tillsynen över artskyddsfrågor i skogen

Risk för att samsyn mellan myndigheter gällande regional/lokal bevarandestatus för fridlysta arter försämrats och att bedömning för olika åtgärders påverkan på bevarandestatusen görs olika.

Både fågeldirektivet och art-och habitatdirektivet berör inrättande av Natura 2000-områden som länsstyrelserna prövar i samband med ansökan om tillstånd och skogsbruksåtgärder.

Att behålla det grundläggande ansvaret för artskyddet hos länsstyrelsen bidrar till att upprätthålla helhetsperspektiv och samsyn.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av landshövding Anders Thornberg med naturvårdshandläggare Sindy Gullberg som föredragande. I den slutliga handläggningen har också naturvårdsdirektör Henrik Martinsson, naturvårdshandläggare Malin Johansson, naturvårdshandläggare Björn Nilsson, länsantikvarie Emma Östlund och reservatsförvaltare Henrik Malm medverkat.

2025-05-07

500-1406-2025

LI 2024/02430

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför
namnunderskrift.

Kopia till

hans.nilsagard@regeringskansliet.se

li.smf@regeringskansliet.se